

fréttabréf **bssl**

September 2011 33. árgangur 9. tbl.

Af vettvangi Stóra Ármóts

Sláttur hófst nokkru seinna í ár en undanfarin ár eða 26. júní. Mun minna var á og skýrist það að hluta af árferði og nýræktum sem ekki eru komnar í full afköst, en ekki síður af auknum ágangi álfra og gæsa í túnin, sjá töflu. Þegar þetta er skrifað er eftir að slá 13,5 ha nýrækt og má áætla að 70 rúllur fái af henni. Fyrstu niðurstöður hefningreininga gefa til kynna að um einsleitan og góðan hefning sé að ræða og betri en reiknað var með. Sáð var korni í um 17 ha. Kornid er greinilega seinna í ár en við höfum mátt venjast og því nokkur óvissa um uppskeru þegar þetta er skrifað.

Uppskera—samantekt 2010 og 2011

	Ha.	Rúllur	Kg þe.	FEm
1. sl. 2010	62	832	243.000	200.000
1. sl. 2011	55,8	493	138.000	114.000
Mismunur	-6	-339	-105.000	-86.000
2. sl. 2011	45	238	69.000	55.000
2. sl. 2011	41,7	205	57.400	45.000
Mismunur	-3	-33	-11.600	-10.000

efni bréfsins:

Bændur eru hvattir til að kalka.....bls.2

Niðurstöður áburðar-tilrauna á Stóra Ármóti 2010.....bls. 2

KLAUFSNYRTING**Pantanasími 867 4104**

Umsóknarfrestur vegna korn-, gras- og eða grænfóðurræktar er 1. okt. n.k.

Jarðvegssýni 2011

Á haustin er rétti tíminn fyrir bændur að taka jarðvegssýni úr tünnum og ökrum og senda til efnagreiningar. Niðurstöður jarðvegsefnagreininga gefa góðar upplýsingar um sýrustig jarðvegs og steinefnainnihald sem eru mikilvægar forsendur fyrir áburðaráætlun komandi sumars. Hins vegar er betra að taka heysýni til að meta fosfór (P) og kalí (K) því þá sjáum við hvað plantan er að taka upp í raun. Hægt er að fá sérstakan heysýnabor hjá Búnaðarsambandi Suðurlands til þessa verks.

Búnaðarsamband Suðurlands hvetur bændur í ákveðnum búnaðarfélögum á sambandssvæðinu til að taka jarðvegssýni en að sjálfsgöðu er bændum og öðrum landeigendum frjálst að taka jarðvegssýni þess utan.

Framkvæmd verður svipuð og síðustu ár. Bændur taka sýni sjálfir samkvæmt leiðbeiningum en umsjón, skiplag og ráðgjöf verður í höndum Margrétar á BSSL. Sýni verða send til efnagreiningar hjá Landbúnaðarháskóla Íslands og kostar efnagreiningin og túlkun á niðurstöðum fyrir bændur

(gr.búnaðargj.) 5.500 án vsk. á hvert sýni en aðrir greiða 7.000 kr án vsk.. Best er að taka sýnin á haustin frá september og fram að frostum. Tilgangslítið er að taka jarðvegssýni úr þeim tünnum sem búfjáraburður hefur verið dreift á síðar hluta sumars eða í haust.

Jarðvegssýnaborum ásamt pokum og öðrum fylgigögnum hefur verið komið til formanna viðkomandi búnaðarfélaga og geta bændur nálgast þá þar. Bændur og aðrir landeigendur geta fengið jarðvegssýnabor og önnur fylgigögn á skrifstofu Búnaðarsambandsins á Selfossi eða haft samband við Margréti í síma 480-1809, tölvupóstur margret@bssl.is til að fá þá senda til sín.

Bændur í eftirtöldum búnaðarfélögum eru hvattir til að taka jarðvegssýni í haust:

Búnaðarfélag:	Hafið samband við:		
Dyrhólahreppur	Sigurjón Eyjólfsson, Pétursey		487-1329
Hvammshr.	Ólafur Þ. Gunnarsson, Giljum		487-1369
Holtahreppur	Daníel Magnússon, Akbraut		487-6562
Landsveit	Hannes Ólafsson, Austvaðsholti		487-6597
Hrunamannahr.	Aðalsteinn Þorgeirss., Hrafnkelsst.		486-6605

Bændur eru hvattir til að kalka!

Sýrustig jarðvegs er atriði í jarðræktinni sem allt of fáir bændur gefa gaum. Vissulega sprettur gróðurinn þó menn slái slöku við í kölkuninni en hvaða gróður er það sem er að spretta? Er það sáðgresið sem menn hafa keppt við að sá í túnin eða er gróðurinn sem hefur aðlagð sig að súrum jarðvegi, s.s. snarrót, língresi og túnvingull, að ná yfirhöndinni?

Ástæður fyrir kölkun túna:

- Að tryggja eins og kostur er að sáðgresið fái eins góðar aðstæður til að lifa og vaxa.
- Að tryggja að steinefnainnihald grasanna verði gott og þar með gott fóður.

Þegar dreifa á kalki á gróin tún er yfirleitt ráðlegast að dreifa því að hausti til, þó áður en jörð gegnfrýs. Til þess liggja einkum þrjár ástæður:

- Í fyrsta lagi er sjálfsagt að hlífa túnunum sem mest við umferð á vorin og reyna af fremsta megni að komast hjá þjöppun jarðvegsins á þeim tíma. Plönturnar geta þá nýtt sér loftun jarðvegsins sem fæst með frostlyftingu að vetrinum.
- Í öðru lagi er ekki gott að dreifa skeljasandi og áburði á sama tíma að vori þar sem efnasamband getur myndast milli kalks (skeljasands) og köfnunarefnishluta áburðarins sem myndar þá lofttegund sem rýkur burt. Hætta er því á að köfnunarefni áburðarins nýtist gróðrinum ekki ef bæði áburði og kalki er dreift yfir tún á sama tíma að vori. Sé skeljasandi dreift að hausti gengur hann niður í svörðinn yfir veturinn svo hættan af þessu verður hverfandi.
- Í þriðja lagi er svo sannarlega nóg að gera á vorin í öðrum verkefnum jarðræktarinnar sem minnkar líkurnar á að kölkun verði framkvæmd.

Kölkun nýrækta og grænfóðurakra

Við kölkun í nýræktir og grænfóðurakra er hins vegar ráðlegt að kalka á vorin eða a.m.k. eftir að búið er að plægja til að kalkið tapist ekki of langt niður í jarðveginn. Gott er að kalka þegar aðeins á eftir að herfa/tæta síðustu umferðina. Þá blandast skeljasandurinn vel við efsta lag yfirborðsins en liggur samt ekki ofan á og kemst því síður í beint samband við köfnunarefni áburðarins.

Kalkgjafar

Þegar tún og akrar hér á landi eru kólkuð er langoftast notaður skeljasandur sem tekinn er úr fjörum eða dælt upp af sjávarbotni. Algengt er að 40-60% af sandinum sé kalsíumkarbónat (CaCO₃) hitt er basaltsandur. Auk kalksins mun vera 1-1,5% magnesíum í skeljasandi sem er mjög af hinu góða. Æskilegt er að skelin í sandinum sé ekki mjög gróf og því er harpaður skeljasandur talinn betri, auk þess sem hann er þá laus við grjót sem óhjákvæmilega kemur með af sjávarbotni.

Aðrir góðir kalkgjafar eru áburðarkalk, náttúrukalk, dólómítalk og jordbrukskalk. Þessir kalkgjafar eru skjótvirkari og eru einkum hugsaðir að vori og sumri til að bjarga sprettu ef í ljós kemur að lágt sýrustig hefur hamlandi áhrif á sprettu. **Kölkun með skeljasandi að hausti er ódýrasta leiðin til að laga sýrustig jarðvegsins til lengri tíma.**

Hvað þarf að bera mikið af skeljasandi?

Jarðvegsgerð hefur áhrif á hve mikið magn af skeljasandi þarf. Sandjarðvegur þarf mun minna af skeljasandi en t.d. mýri til að jákvæð áhrif kölkunar komi fram. Algengt er að 1-2 t/ha af skeljasandi dugi á sandjarðveg meðan 4-6 t/ha þarf af skeljasandi á mýrartún til að sambærileg áhrif verði og sýrustigið jarðvegsins hækki. Móajarðvegur er síðan mitt á milli. Við yfirbreiðslu er ekki hægt að kalka eins mikið og í opna akra þar sem sandurinn verður að ná að ganga niður í svörðinn yfir veturinn. Má telja að 1,5-3 t/ha sé hæfilegt magn til að svo megi verða.

1. tafla pH-kvæði Kvarðrun er á bilinu 1-14 7 er hlutlaust en það sem er fyrir meðan 7 telst surt og fyrir ofan 7 er basískt. Því lægra tala, því surr jarðvegur og því hærra tala, því basískara.

Surt						Hlutlaust	Basískt						
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14

Kjörsýrustig jurta

Almennt á það við að sýrustig í sáðgresistúnum (vallarfoxgras) skuli vera að lágmarki pH 5,3. Ef það er of lágt er niðurstaðan lélegri uppskera. Ástæðulaust er þó að reyna að spenna sýrustigið mikið yfir pH 6,0 í venjulegri túnrækt. Nytjajurtir af krossblómaætt, s.s. fóðurkál og fóðurnæpur, þurfa fremur hátt sýrustig, einnig smári. Bygg þolir líka mjög illa súra jörð. Ef rækta á þessar tegundir með góðum árangri þarf sýrustig að vera um og yfir pH 6,0 og helst allt að pH 6,5.

Kartöflur þola hins vegar súran jarðveg nokkuð vel en gefa þó hámarksuppskeru við tiltölulega hátt sýrustig. Minni hætta er á að kartöflur spillist af kláða ef jarðvegurinn er nokkuð sur og þarf að feta ákveðinn milliveg til að sameina þessa tvo kosti. Reynslan sýnir að millivegurinn liggur við pH 5,7 (m.v. pH mælt í vatni).

Dreifing á skeljasandi

Þegar skeljasandi er dreift ætti skilyrðislaust að nota til þess sérbúna kalkdreifara sem eru öflugari en venjulegir kastdreifarar. Þeir bændur sem hafa freistast til að nota kastdreifarana við dreifingu á skeljasandi hafa lent í því að hörð kalkkorn komist inn í legur og eyðileggi þá.

Að lokum skal á það bent að kölkun mun aldrei skila sér ef aðrir þættir ræktunarinnar eru ekki í lagi s.s. framræsla!

Margrét Ingjaldsdóttir

Niðurstöður áburðartilrauna á Stóra Ármóti 2010

Niðurstöður áburðartilrauna á Stóra Ármóti 2010 hafa verið settar á vef BSSL undir "Stóra Ármót > Tilraunir > Niðurstöður tilrauna". Um er að ræða niðurstöður úr tilraun með dreifingartíma mykju, mismunandi skammta af N, P, K og S á tún og athugun á niðurfellingu mykju. Niðurstöðurnar er einnig hægt að fá sendar ef menn hafa áhuga á og til þess er nóg að hafa samband í síma 480 1800.